

## Een Zutphens boekje van vier dominees

*Het boekje 'Order der Feest- en Lydens texten' van enkele Zutphense predikanten uit de achttiende eeuw kwam ik tegen toen ik – voor een ander artikel – op zoek was naar drukken van Henricus van Bulderen.*

*Van Bulderen heeft een beperkt aantal werken gedrukt en uitgegeven.*

*Bovengenoemd boekje heeft mijn bijzondere interesse gewekt. Nu het in deze aflevering van ons tijdschrift tóch over drukkers en drukwerk gaat, is het wel aardig even op de inhoud van dit boekje in te gaan.*

### Indeling

Het boekje dat achtereenvolgens een besluit van de magistraat bevat waarin staat dat Van Bulderen dit mag uitgeven, een 'voorwoord' van acht pagina's, 141 pagina's bijbelteksten, die geordend zijn volgens het kerkelijk jaar, en tot slot een lijst van alle predikanten die de gemeente van Zutphen hebben gediend, is klein van omvang. De hoogte is bijna 15 cm en de breedte van de bladzijde 9 cm. Er werd een forse letter gebruikt. Al met al valt de omvang dus wel mee. De Zutphense magistraat besluit op 10 oktober 1770 octrooi te verlenen aan Hendrik van Bulderen om het boekje *Order der Feest- en Lydens texten, zooals dezelve op de Feestdagen en in de negen weken voor Paasschen in de Kerken te Zutphen worden gepredikt* – zo luidt de volledige titel – te drukken. Het octrooi geldt voor een periode van vijftien jaar. Dat houdt in dat niemand gedurende die periode dit boekje zal mogen nadrukken of uitgeven. Wie zich hieraan bezondigt, kan rekenen op een boete van honderd stadsponden en verbeurdverklaring van de partij boeken. Zo'n vaart zal het wel niet gelopen hebben met dit boekje, maar de regels zijn er nu eenmaal.

### Voorwoord

De inleidende zinnen van de vier predikanten (Wildrik, Eck, Hamerster, Wolterbeek) laten goed zien hoe de kerkelijke

verhoudingen lagen in de achttiende eeuw. "De hartelyke en tedere liefdezugt tot U, welke ons aanprikkel, om met alle onze vermogens U te dienen" is de reden waarom dit boekje verschijnt. Op zich een unicum: de predikanten die ten behoeve van de kerkgangers de bijbellezingen, compleet met verwijzingen naar andere bijbelteksten, in druk laten uitgeven. Het laat meteen ook zien dat de kerkgang in Zutphen op een hoog peil stond. Daarbij moet opgemerkt worden dat de Zutphense gemeenteleden goed voorbereid ter kerke konden gaan en dat de predikanten dat ook zeer op prijs stelden. Het boekje wordt de gemeente aangeboden: "en wy verwagten, en verzoeken tevens, dat gy het ook met zulk een hart en hand gelieft aanteneemen. Ai maakt 'er een goed en nuttig gebruik van voor U zelve, komt naarstig daar ter plaatze, daar U dit dierbaar Evangelium verkondigd wordt. [...] Gewis het betaamt Gemeentens, en 't is *haar zelve* voordeelig en heilzaam veel en yverig voor hunne Leeraars te bidden."

### De predikantenlijst

Dit boekje is in 1784 uitgegeven als tweede druk. Achterin is dat te merken, aangezien de predikanten die het hebben samengesteld, op één na niet meer in Zutphen 'staan'. Rudolph Wildrik, gekomen in 1738 van Wijhe, is dan nog steeds predikant, maar Johannes Aroldus Eck is in 1758 vertrokken naar Amster-

O R D E R  
D E R  
FEEST-EN LYDENS-  
TEXTEN,

Zo als dezelve op de *Feestdagen*  
en in de *negen* weeken voor *Paaschen*  
in de Kerken te *Zutphen*  
gepredikt worden.

Met de *overeenstemming der Euangelisten*  
in dezelve, tot gemak der Gemeente,  
van de *Predikanten* uitgegeven.

TWEEDE DRUK.



Te ZUTPHEN,  
By HENRICUS VAN BULDEREN,  
Boekverkoper. 1784.  
*Met Privilegie.*

*Titelpagina van het door de vier  
predikanten uitgegeven boekje  
voor de Zutphense kerkgangers.*

dam, naar die stad vertrok in 1771 ook Ludovicus Hamerster. Johannes Wolterbeek tenslotte vertrok in 1773 naar Utrecht. De eerste druk van dit boekje moet geweest zijn vóór 1758, het jaar waarin Eck is vertrokken. Van enkele predikanten, er worden er 53 genoemd (de laatste is in 1781 gekomen), worden wat extra gegevens vermeld. Zo wordt gezegd van ds. Petrus Gellius Faber de Bouma: "beroepen van Nymegen 1580; verdreven door de Spanjaarden by het innemen der Stad 1583; is daarna te Lehr in Oost-Vriesland tot Leeraar aangesteld, en herwaards voor de tweede reis beroepen na de herwinning der Stad 1592; overleden 1624."

Ds. Gerhardus Verstegen wordt in 1594 beroepen te Zutphen en Voorst. Een combinatie die slechts drie jaar stand

hield. De vijfde predikant was Guilielmus (Wilhelmus) Baudartius. Hij kwam van Kampen in 1597 en vertrok naar Leiden in 1626 "tot de overzetting des Bybels" en kwam weer terug in Zutphen in 1637. Van de overige predikanten staat slechts vermeld dat ze gekomen zijn en gegaan. En waarom hebben die eerste vier dit allemaal uitgezocht? "En dit hebben wy gedaan, op dat de naamen en verdiensten, van die waardige mannen, onder welke veele hebben uitgeblonken als starren van de eerste grootte, by U, en by de nakomelingschap in een levendige gedagtenis blyven." Wie de kans krijgt in de consistoriekamer van de St. Walburgiskerk een kijkje te nemen, kan daar de "sterren" van weleer zien en bewonderen. Ze hangen er allemaal, tot en met de laatste die enkele jaren geleden is vertrokken.